

**Державний заклад
"Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"**

Кафедра садово-паркового господарства та екології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри садово-
паркового господарства та
екології

_____ Шевченко А.М.

“_____” вересня 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**В₁₍₂₎ СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ПРИРОДИ І СУСПІЛЬСТВА**

рівень вищої освіти	другий (магістерський)
напрямок підготовки	09 Біологія
спеціальність	091 Біологія
факультет	природничих наук

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма з курсу «Стратегія сталого розвитку природи і суспільства» для студентів за напрямом підготовки 09 Біологія, спеціальністю 091 Біологія другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Розробник: Шевченко Анатолій Михайлович, професор кафедри садово-паркового господарства та екології, доктор сільсько-господарських наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри садово-паркового господарства та екології.

Протокол від “_____” вересня 2016 року № _____

Завідувач кафедри
садово-паркового господарства та екології _____ Шевченко А. М.

“_____” вересня 2016 року

Схвалено методичною комісією Державного закладу "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка" за напрямом підготовки
(_____)
(шифр, назва)

Протокол від. “_____” _____ 20__ року № _____

“_____” _____ 20__ року

Голова _____ (_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 5	Галузь знань 09 Біологія	За вибором	
Модулів – 1	Спеціальність: 091 Біологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин: 150		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 14	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		12 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	28 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		110 год.	110 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 27% аудиторних занять та 73 % самостійна робота;

для заочної форми навчання – 27% аудиторних занять та 73 % самостійна робота;

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування системи знань з проблем взаємодії людини і навколишнього середовища, необхідних для прийняття рішень у подальшій професійній діяльності згідно з принципами сталого розвитку.

Завдання: вивчення сутності та основних понять і принципів концепції сталого розвитку; поняття біосфери як динамічної системи; основних відомостей про глобальні екологічні проблеми людства – ресурси і розвиток, антропогенні впливи на біосферу; якісні і кількісні критерії стійкості, розвитку і моделювання розвитку суспільства; економічні, соціально-політичні, екологічні та етичні проблеми розвитку; проблеми прийняття управлінських рішень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: основні закономірності розвитку відкритих стаціонарних систем; взаємозв'язки між факторами розвитку суспільства; індикатори сталого розвитку суспільства; умови і управлінські механізми забезпечення прогресивного або еколого-соціально-економічно збалансованого розвитку.

вміти: розраховувати локальні та регіональні індикатори сталого розвитку; здійснювати моніторингові дослідження природних і соціально-економічних систем; обґрунтовувати рішення, пов'язані з розвитком соціально-економічних систем; формувати плани дій для збалансованого розвитку регіонів; впроваджувати рішення, необхідні для забезпечення сталого розвитку в умовах інформаційного суспільства.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Екологічні засади стратегії сталого розвитку

Тема 1. Основні поняття і визначення сталого розвитку.

Тема 2. Поняття про системи. Принципи функціонування систем.

Тема 3. Механізми і властивості систем.

Тема 4. Глобальні екологічні проблеми людства.

Змістовий модуль 2. Соціально-економічні засади стратегії сталого розвитку

Тема 1. Закономірності взаємодії людини і природи.

Тема 2. Функціонування соціально-економічних систем.

Тема 3. Наукові передумови формування принципів сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку.

Тема 4. Особливості втілення концепції сталого розвитку.

Тема 5. Особливості концепції освіти для сталого розвитку.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л	ін д	с.р .		л	п	л	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Екологічні засади стратегії сталого розвитку												
Тема 1. Вступ до курсу. Основні поняття і визначення сталого розвитку	10	2	2			6	10	2	2			6
Тема 2. Поняття про системи. Принципи функціонування систем	13	2	2			9	13	2	2			9
Тема 3. Механізми і властивості систем	15	2	4			9	15	2	4			9
Тема 4. Глобальні екологічні проблеми людства	16	-	4			12	16	-	4			12
Разом за змістовим модулем 1	54	6	12			36	54	6	12			36
Змістовий модуль 2. Соціально-економічні засади стратегії сталого розвитку												
Тема 1. Закономірності взаємодії людини і природи	18	2	2			14	18	2	2			14
Тема 2. Функціонування соціально-економічних систем	18	2	2			14	18	2	2			14
Тема 3. Наукові передумови формування принципів сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку	20	2	4			14	20	2	4			14
Тема 4. Особливості втілення концепції сталого розвитку	20	-	4			16	20	-	4			16
Тема 5. Особливості концепції освіти для сталого розвитку	20	-	4			16	20	-	4			16
Разом за змістовим модулем 2	96	6	16			74	96	6	16			74
Усього годин	150	12	28			110	150	12	28			110

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сучасні уявлення про сталий розвиток людства	2
2	Історія взаємодії людського суспільства та природи	4
3	Інформація як складова сталого розвитку	4
4	Наукові передумови формування принципів сталого розвитку	4
5	Особливості втілення концепції сталого розвитку	2
6	Особливості концепції освіти для сталого розвитку	4
Разом		20

5.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Розробка місцевого плану дій з охорони навколишнього середовища	4
2.	Розрахунок коефіцієнта екологічно-відповідних умов проживання людини на регіональному рівні соціоекосистеми	4
Разом		8

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сучасні уявлення про сталий розвиток людства	6
2	Завдання сучасної екології як науки про виживання людства	9
3	Інформація як складова сталого розвитку	9
4	Особливості втілення концепції сталого розвитку в Україні	12
5	Кількісна оцінка соціальних ризиків	14
6	Розрахунок індексу людського розвитку України	14
7	Розробка місцевого плану дій з охорони навколишнього середовища	14
8	Екологічна освіта як елемент формування світогляду	16
9	Екологічна етика як складова стійкого розвитку	16
Разом		110

7. Індивідуальні завдання (теми рефератів)

1. Загальні основи стійкого розвитку систем.
2. Взаємозв'язок людини, людства з природою.

3. Теорії сталого розвитку.
4. Роль територіальних громад у соціоекологічному облаштуванні територій.
5. Екологічне законодавство України.
6. Проблеми екології у регіональній та муніципальній політиці в Україні.
7. Перспективи подолання злиденності у світі.
8. Гендер як глобальна проблема.
9. Актуальність розширення наукового знання про планету Земля.
10. Переорієнтація освіти на сталий розвиток.
11. Стратегія Європейської економічної комісії ООН для освіти в інтересах сталого розвитку.
12. Глобалізація: конфлікт між національними та наднаціональними інтересами.
13. Перспективи подолання конфлікту інтересів щодо сталого розвитку.
14. Соціальне партнерства на місцевому рівні.
15. Стан реалізації ЦРТ в Україні.
16. Доповіді з людського розвитку в Україні.
17. Показники (індикатори) сталого розвитку в Україні.
18. Демократична децентралізація: її роль та значення.
19. Локальні проблеми та можливості їхнього розв'язання на рівні місцевої влади.
20. Особливості стратегій сталого місцевого розвитку.
21. Навести розробки стратегій сталого місцевого розвитку та дати їм характеристику.

8. Методи навчання

В процесі проведення лекційних та практичних занять використовуються такі методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, ілюстрація; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

9. Методи контролю

В процесі викладання дисципліни «Стратегія сталого розвитку природи та суспільства» передбачаються наступні форми та методи контролю:

- поточний контроль – усне опитування;
- підсумковий контроль здійснюється при отриманні заліку за допомогою засобів діагностики.

Модульний контроль – письмове тестування.

10. Розподіл балів, які отримують студенти до заліку

Поточне тестування та самостійна робота	Сума
---	------

Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	
11	11	11	11	11	11	11	11	12	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
63-74	D	задовільно	
50-62	E		
20-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-19	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Конспекти лекцій.
2. Питання для самостійної роботи.
3. Варіанти модульних контрольних робіт.
4. Варіанти теоретичних питань самостійного вивчення.
5. Теоретичні питання для підсумкового контролю.

12. Рекомендована література

Базова

1. Боголюбов В.М. Стратегія сталого розвитку / В. М. Боголюбов, М. О. Клименко, Л. Г. Мельник та ін. – Херсон : Олді-плюс, 2012. – 446 с.
2. Вайцеккер Э. Фактор четыре. Новый доклад Римскому клубу / Э. Вайцеккер, Э. Ловинс, Л. Ловинс. – М. : Akademia, 2000. – 125 с.
3. Вайцеккер Э. Фактор четыре. Новый доклад Римскому клубу / Э. Вайцеккер, Э. Ловинс, Л. Ловинс. – М. : Akademia, 2000.
4. Вальвач Ф.В. Стійкий екологічно безпечний розвиток і Україна : Навч. посібник /Ф. В. Вальвач, М. І. Дробноход, В. Г. Дюканов та ін. За ред. М. І. Дробнохода. – К. : МАУП, 2002. – 104 с.
5. Голубець М.А. Екосистемологія / М. А. Голубець. – Львів : ПОЛП, 2000. – 316 с.
6. Гор А. Земля у рівновазі / Переклад з англ. : Інститут сталого розвитку / А. Гор. – К. : Інтелсфера, 2002. – 312 с.
7. Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли / Л. Н. Гумилев. – М. : Институт «ДИ-ДИК», 1997. – 640 с.

8. Данилов-Данильян В.И. Экологический вызов и устойчивое развитие / В. И. Данилов-Данильян, К. С. Лосев. – М. : Изд-во МНЭПУ, 2000. – 352 с.
9. Дейлі Герман. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку / пер. з англ. : Інститут сталого розвитку / Герман Дейлі. — К. : Інтелсфера, 2002.— 312с.
10. Добровольський В.В. Основи теорії екологічних систем / В. В. Добровольський. – К. : ВД «Професіонал», 2006. – 272 с.
11. Караваєва Н.В. Сталий розвиток: еколого-економічна оптимізація територіально-виробничих систем / Н. В. Караваєва, Р. В. Карпан, Т. А. Коцко та ін. : Навч. посібник. – Суми : Університетська книга, 2008. – 384 с.
12. Концепція екологічної освіти України. – К., 2002. – 28 с.
13. Крисаченко В.С. Людина і біосфера: основи екологічної антропології / В. С. Крисаченко. – К. : Заповіт, 1998. – 688 с.
14. Марушевський Г.Б. Етика збалансованого розвитку / Г. Б. Марушевський. – К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2008. – 440 с.
15. Медоуз Д.Х. За прелами роста / Д. Х. Медоуз, Д. Л. Медоуз, Й. Рандерс. – М. : Прогресс, Пангея, 1994. – 304 с.
16. Методи оцінки екологічних втрат: Монографія / За ред. д.е.н. Л. Г. Мельника. – Суми : ВТД „Університетська книга”, 2004. – 288 с.
17. Методи оцінки екологічних втрат: Монографія / За ред. д.е.н. Л. Г. Мельника та к.е.н. О. І. Корінцевої. – Суми : ВТД „Університетська книга”, 2004. – 288 с.
18. Моисеев Н. Система "Гей" и проблема запретной черты / Н. Моисеев. – М. : "Мир науки", 1985. – №1.
19. Моисеев Н.Н. Судьба цивилизации. Путь разума / Н. Н. Моисеев. – М. : МНЭПУ, 1998. – 228 с.
20. Мороз С.А. Історія біосфери Землі: у 2-х кн. / С. А. Мороз. – К. : Заповіт, 1996. – 422 с.
21. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л. Г. Мельника. – Суми : “Університетська книга”, 2005. – 654 с.
22. Програма дій “Порядок денний на 21 століття”/ Пер. з англ. : ВГО “Україна. Порядок денний на 21 століття”. – К. : Інтелсфера, 2000. – 360 с.
23. Програма дій з подальшого впровадження «Порядку денного на 21 століття» /Переклад з англ. : ВГО “Україна. Порядок денний на 21 століття”. – К. : Інтелсфера, 2000. – 58 с.
24. Ревель П. Среда нашего обитания: В 4-х книгах. Пер. с англ. / П. Ревель, Ч. Ревель. – М. : Мир, 1994.
25. Реймерс Н.Ф. Экология (теории, законы, правила, принципы и гипотезы) / Н. Ф. Реймерс. – М. : Россия Молодая, 1994. – 367 с.
26. Собчик В. Нова методологія удосконалення агроекологічної культури / В. Собчик. – К., 2004. – 68 с.

27. Соціально-економічний потенціал устойчивого розвитку: Практикум / Под ред. проф. Л. Г. Мельника и проф. Л. Хенса (Бельгія). – Суми : “Університетська книга”, 2007. – 335 с.
28. Старіш О.Г. Системологія. Підручник / О. Г. Старіш. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.
29. Степаненко С.Н. Десятилетие ООН по образованию для устойчивого развития (2005-2014) / С. Н. Степаненко. – Одесса, 2005. – 20 с.
30. Устойчивое развитие: теория, методология, практика: учебник / под ред. проф. Л. Г. Мельника. – Суми : Університетська книга, 2009. – 1216 с.
31. Шевчук В.Я.. Ноосферогенез і гармонійний розвиток / В. Я. Шевчук, Г. О. Белявский, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький. – К. : Геопринт, 2002. – 127 с.

Додаткова

1. Белявский Г.О. Оценка воздействия объектов энергетики на окружающую среду / Г. О. Белявский, Г. Б. Варламов, В. В. Гетьман и др. – Харьков, 2002. – 359 с.
2. Братко З.Т. Номо Sapiens против Номо Technokratikus / З. Т. Братко, П. Ю. Харченко. – К. : Либідь, 1991. – 248 с.
3. Вернадський В. Биосфера / В. Вернадський – М. : Мысль, 1967. – 376 с.
4. Крисаченко В.С. Людина і біосфера: основи екологічної антропології / В. С. Крисаченко. – К. : Заповіт, 1998. – 688 с.
5. Небел Б. Наука об окружающей среде (Как устроен мир) / Перевод з англ. Т. 1,2. – М. : Мир, 1993. – Т.1. – 420 с. Т2. – 328 с.

13. Інформаційні ресурси

1. www.qualityoflife2009.com
2. www.internationalliving.com/franceom
3. http://www.greenparty.ua/news/development/development-news_13880.html
4. <http://www.grinchuk.lviv.ua/referat/647/649.html>
5. <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/273-stalyi-rozvytok-yak-paradygma-suspilnogo-zrostantnya-21-st>
6. http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_2?id=&pf3516=5749&skl=5
7. http://ngo.donetsk.ua/uploads/files/text16_1.pdf
8. http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvvnu/ekonomika/2007_12/R5/5.pdf
9. http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvvnu/ekonomika/2008_7/2/Hvesyk_Gorbach.pdf
10. http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vodaba/2009_36/index.files/St65_36.htm
11. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2009_1/0040.pdf